

ORZECZNICTWO TRYBUNAŁU KONSTYTUCYJNEGO ZBIÓR URZĘDOWY

Seria B

Warszawa, dnia 12 kwietnia 2024 r.

Pozycja 66

POSTANOWIENIE

z dnia 30 września 2020 r.

Sygn. akt Ts 38/20

Trybunał Konstytucyjny w składzie:

Jakub Stelina,

po wstępnym rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym skargi konstytucyjnej Gminnego Związku Rolników, Kółek i Organizacji Rolniczych w P. w sprawie zgodności:

art. 9 ust. 2a ustawy z dnia 20 sierpnia 1997 r. – Przepisy wprowadzające ustawę o Krajowym Rejestrze Sądowym (Dz. U. Nr 121, poz. 770, ze zm.) w zakresie, w jakim „jest stosowany zamiast trybu przymuszeniowego, o którym mowa w art. 24, ewentualnie też w art. 25 ustawy o Krajowym Rejestrze Sądowym, wobec podmiotów, które do dnia wejścia tej ustawy były wpisane do rejestru sądowego i nie zaprzestały działalności, w tym zwłaszcza niebędących spółkami podmiotów, o których mowa w art. 10 ustawy – Przepisy wprowadzające ustawę o Krajowym Rejestrze Sądowym” z art. 58 ust. 1, art., 59 ust. 1 i 4, art. 64 ust. 1 w związku z art. 31 ust. 3 oraz preambułą i art. 45 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej,

p o s t a n a w i a:

odmówić nadania dalszego biegu skardze konstytucyjnej.

UZASADNIENIE

W skardze konstytucyjnej wniesionej do Trybunału Konstytucyjnego 17 lutego 2020 r. (data nadania) Gminny Związek Rolników, Kółek i Organizacji Rolniczych w P. (dalej: skarżący), reprezentowany przez radcę prawnego ustanowionego pełnomocnikiem z wyboru, wystąpił z żądaniem przytoczonym na tle następującego stanu faktycznego.

W zarządzeniu z 13 czerwca 2018 r. referendarz w Sądzie Rejonowym w K. IX Wydział Gospodarczy Krajowego Rejestru Sądowego (dalej: Sąd Rejonowy) zawiadomił skarżącego, że z dniem 1 stycznia 2016 r., na mocy przepisów ustawy z dnia 20 sierpnia 1997 r. – Przepisy wprowadzające ustawę o Krajowym Rejestrze Sądowym (Dz. U. Nr 121, poz. 770, ze zm.; dalej: p.w.u.KRS), został on wykreślony z dotychczasowego rejestru przedsiębiorców.

W związku z tym skarżący, w piśmie z 2 lipca 2018 r. skierowanym do Sądu Rejonowego, wniósł o wpisanie go do Krajowego Rejestru Sądowego (dalej: KRS), a także o przywrócenie terminu do złożenia wniosku o wpisanie podmiotu do KRS, wskazanie warunków formalnych wniosku o wpis podmiotu do KRS, wystąpienie do Trybunału Konstytucyjnego o zbadanie zgodności z Konstytucją art. 9 ust. 2a i art. 9 ust. 2b p.w.u.KRS oraz o uchylenie

zarządzenia referendarza sądowego o uznaniu wykreślenia i konfiskaty mienia skarżącego, jako niezgodnego z normami ustawy zasadniczej, a także o zwolnienie go od kosztów sądowych związanych z wpisem do KRS.

Zarządzeniem z 17 lipca 2018 r. referendarz zwrócił skarżącemu wniosek, gdyż uznał, że dotyczy on wpisu do KRS nowego podmiotu (wniosek taki musi być złożony na formularzu urzędowym). Skarżący wniósł skargę na to zarządzenie.

Postanowieniem z 25 października 2018 r. (sygn. akt [...], [...]) Sąd Rejonowy – na podstawie art. 199 ust. 1 pkt 1 i 3 w związku z art. 13 § 2 ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. z 2019 r. poz. 1460, ze zm.) – odrzucił wniosek skarżącego o wpis do KRS (przerejestrowanie), stwierdziwszy, że 1 stycznia 2016 r. skarżący – z powodu swojej bezczynności – utracił osobowość prawną (został wykreślony z rejestru), a co za tym idzie wygasła także jego zdolność sądowa. Na powyższe rozstrzygnięcie skarżący wniósł zażalenie, które Sąd Okręgowy w S. Wydział VIII Gospodarczy oddalił postanowieniem z 7 listopada 2019 r. (sygn. akt [...]). Orzeczenie to, doręczone skarżącemu wraz z uzasadnieniem 15 listopada 2019 r., zostało przez niego wskazane jako ostateczne w rozumieniu art. 79 ust. 1 Konstytucji.

Zarządzeniem z 2 czerwca 2020 r. (doręczonym pełnomocnikowi skarżącego 20 czerwca 2020 r.) sędzia Trybunału Konstytucyjnego wezwał skarżącego do usunięcia braków formalnych skargi konstytucyjnej przez: wyjaśnienie, czy skarżący kwestionuje art. 9 ust. 2a p.w.u.KRS z Preambulą Konstytucji, a także, czy art. 45 ust. 1 Konstytucji jest samodzielnym wzorcem kontroli, czy występującym z innym artykułem Konstytucji; wskazanie, które wolności lub prawa skarżącego wyrażone w postanowieniach Konstytucji, wskazanych w skardze jako wzorce kontroli – i w jaki sposób – zdaniem skarżącego – zostały naruszone; uzasadnienie zarzutu naruszenia przez zakwestionowany w skardze art. 9 ust. 2a p.w.u.KRS wolności lub praw skarżącego, z powołaniem argumentów lub dowodów na jego poparcie; poinformowanie, czy od postanowienia Sądu Okręgowego w S. Wydział VIII Gospodarczy z 7 listopada 2019 r. (sygn. akt [...]) został wniesiony nadzwyczajny środek zaskarżenia. Skarżący został także zobowiązany do doręczenia: a) pięciu egzemplarzy pełnomocnictwa szczególnego do sporządzenia i wniesienia skargi konstytucyjnej, a także reprezentowania skarżącego w postępowaniu przed Trybunałem Konstytucyjnym, określającego sprawę, w związku z którą została wniesiona skarga oraz b) egzemplarza skargi konstytucyjnej wraz z kompletem kopii załączników.

W piśmie procesowym z 29 czerwca 2020 r. (data nadania) skarżący ustosunkował się do zarządzenia. W jego uzasadnieniu wskazał, że zakwestionowany w skardze art. 9 ust. 2a p.w.u.KRS jest niezgodny także z art. 2, art. 12, art. 20, art. 22 i art. 46 Konstytucji.

Jak zarzucił skarżący, zaskarżony przez niego przepis przez to, że uznaje podmioty nieprzerejestrowane do KRS, ale w dalszym ciągu prowadzące działalność, za wykreślone z dotychczasowego rejestru, nie przewiduje zaś w stosunku do nich trybu przymuszeniowego, naruszył przysługujące mu „prawo do sprawiedliwego i jawnego rozpatrzenia sprawy przez sąd”, a także „wolność zrzeszania się, w tym w organizacjach społeczno-zawodowych rolników”, jak też „prawo do własności i innych praw majątkowych”.

Trybunał Konstytucyjny zważył, co następuje:

1. Zgodnie z art. 61 ust. 1 ustawy z dnia 30 listopada 2016 r. o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym (Dz. U. z 2019 r. poz. 2393; dalej: u.o.t.p.TK) skarga konstytucyjna podlega wstępnemu rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym. Służy ono wyeliminowaniu – już w początkowej fazie postępowania – spraw, które nie mogą być przedmiotem merytorycznego rozstrzygania. Trybunał wydaje postanowienie o odmowie na-

dania skardze dalszego biegu, gdy nie spełnia ona określonych przez prawo wymagań lub, gdy braki formalne nie zostały usunięte w ustawowym terminie.

2. Dopuszczalność merytorycznego rozpoznania skargi jest uzależniona od spełnienia przesłanek wynikających z art. 79 ust. 1 Konstytucji, który stanowi: „Każdy, czyje konstytucyjne wolności lub prawa zostały naruszone, ma prawo na zasadach określonych w ustawie wnieść skargę do Trybunału Konstytucyjnego w sprawie zgodności z Konstytucją ustawy lub innego aktu normatywnego, na podstawie którego sąd lub organ administracji publicznej orzekł ostatecznie o jego wolnościach lub prawach albo o jego obowiązkach określonych w Konstytucji”. Przesłanki wynikające z tej normy konstytucyjnej zostały doprecyzowane w art. 77 ust. 1 i art. 53 u.o.t.p.TK.

3. Zgodnie z art. 53 ust. 1 pkt 1 u.o.t.p.TK skarga konstytucyjna powinna zawierać określenie kwestionowanego przepisu ustawy lub innego aktu normatywnego, na podstawie którego sąd lub organ administracji publicznej orzekł ostatecznie o wolnościach lub prawach albo obowiązkach skarżącego określonych w Konstytucji i w stosunku do którego skarżący domaga się stwierdzenia niezgodności z Konstytucją.

3.1. Skarżący zakwestionował art. 9 ust. 2a ustawy z dnia 20 sierpnia 1997 r. – Przepisy wprowadzające ustawę o Krajowym Rejestrze Sądowym (Dz. U. Nr 121, poz. 770, ze zm.; dalej: p.w.u.KRS) w brzmieniu: „Podmioty podlegające obowiązkowi wpisu do Krajowego Rejestru Sądowego zgodnie z przepisami ustawy, o której mowa w art. 1 [tj. ustawy z dnia 20 sierpnia 1997 r. ustawy o Krajowym Rejestrze Sądowym, Dz. U. z 2019 r. poz. 1500, ze zm.; dalej: u.KRS], które były wpisane do rejestru sądowego na podstawie przepisów obowiązujących do dnia wejścia w życie tej ustawy i które do dnia 31 grudnia 2015 r. nie złożyły wniosku o wpis do rejestru, uznaje się za wykreślone z rejestru z dniem 1 stycznia 2016 r. W przypadku gdy wniosek o wpis złożony przed dniem 1 stycznia 2016 r. został po tej dacie zwrócony, odrzucony, oddalony albo postępowanie o wpis zostało umorzone, skutki określone w niniejszym przepisie oraz przepisach ust. 2b-2g i 2i powstają z dniem następującym po dniu zwrotu, odrzucenia, oddalenia wniosku albo umorzenia postępowania”.

3.2. Naruszenie swych praw skarżący wiąże z postanowieniem Sądu Okręgowego w S. Wydział VIII Gospodarczy z 7 listopada 2019 r. (sygn. akt [...]), które prawomocnie zakończyło postępowanie o wpis skarżącego do KRS. Trybunał stwierdza, że podstawą tego orzeczenia był m.in. art. 9 ust. 2a zdanie pierwsze p.w.u.KRS, nie był natomiast art. 9 ust. 2a zdanie drugie, ponieważ skarżący złożył wniosek po 1 stycznia 2016 r.

W związku z tym analizowana skarga w zakresie, w jakim skarżący poddał kontroli Trybunału Konstytucyjnego art. 9 ust. 2a zdanie drugie p.w.u.KRS nie spełnia podstawowego warunku wskazanego w art. 79 ust. 1 Konstytucji, a doprecyzowanego w art. 53 ust. 1 pkt 1 u.o.t.p.TK.

4. Zgodnie z art. 53 ust. 1 pkt 2 i 3 u.o.t.p.TK, skarga konstytucyjna powinna zawierać wskazanie, która konstytucyjna wolność lub prawo skarżącego, i w jaki sposób – zdaniem skarżącego – zostały naruszone (pkt 2), a także uzasadnienie zarzutu niezgodności kwestionowanego przepisu ustawy lub innego aktu normatywnego, ze wskazaną konstytucyjną wolnością lub prawem skarżącego, z powołaniem argumentów lub dowodów na jego poparcie (pkt 3).

4.1. W swoich orzeczeniach Trybunał wielokrotnie wyjaśniał, na czym polega wykonanie obowiązków wynikających z art. 53 ust. 1 pkt 2 i 3 u.o.t.p.TK. Uzasadnienie zarzutu

musi polegać na sformułowaniu takich argumentów, które przemawiają na rzecz niezgodności zachodzącej pomiędzy normami wynikającymi z kwestionowanych przepisów, a normami zawartymi we wzorcach kontroli. Powinno więc opierać się ono na przedstawieniu w skardze konstytucyjnej takiej argumentacji, która uprawdopodobni ewentualną niekonstytucyjność kwestionowanych przepisów. Wymóg właściwego uzasadnienia zarzutu niekonstytucyjności kwestionowanych przepisów stanowi konsekwencję nałożonego na skarżącego przez ustawodawcę ciężaru dowodu; przedstawiana argumentacja winna doprowadzić do obalenia przyjętego w systemie prawnym domniemania konstytucyjności i legalności przepisów prawa. Trybunał jest związany granicami wniosku, pytania prawnego lub skargi, co w konsekwencji uniemożliwia samodzielne określanie przez Trybunał przedmiotu kontroli, jak i zastąpienie skarżącego w obowiązku określenia sposobu naruszenia konstytucyjnych praw lub wolności przez kwestionowane w skardze przepisy (zob. postanowienia TK z: 5 czerwca 2013 r., sygn. SK 25/12, OTK ZU nr 5/A/2013, poz. 68; 13 stycznia 2015 r., sygn. SK 17/13, OTK ZU nr 1/A/2015, poz. 5).

4.2. Skarżący kwestionuje art. 9 ust. 2a p.w.u.KRS w ściśle określonym zakresie, tj. w takim, w jakim przepis ten „jest stosowany zamiast trybu przymuszeniowego”, o którym stanowi art. 24 u.KRS. Zdaniem skarżącego przepis ten narusza prawo do sprawiedliwego i jawnego rozpatrzenia sprawy (art. 45 ust. 1 Konstytucji).

4.3. Trybunał zauważa, że zarzuty skarżącego są niespójne. Z jednej strony upatruje on niekonstytucyjności zaskarżonej regulacji w tym, że ustawodawca zaniechał wprowadzenia trybu przymuszeniowego, a więc nie w rzeczywistym brzmieniu art. 9 ust. 2a p.w.u.KRS, ale w tym, że nie zawiera on treści, jaką – w jego ocenie – z uwagi na obowiązujące normy konstytucyjne zawierać powinien. W skardze formułuje w związku z tym, choć nie w sposób bezpośredni, zarzut pominięcia prawodawczego. Z drugiej strony formułuje zarzut „zaniedbania” przeprowadzenia przez Sąd Rejonowy postępowania, o którym mowa w art. 24 u.KRS oraz „nierozpatrzenia” przez sądy obu instancji zarzutów z uwagi na „odmówienie mu zdolności prawnej i zdolności sądowej”. Z kolei w piśmie procesowym z 29 czerwca 2020 r. skarżący zarzucił, że do naruszenia prawa wynikającego z art. 45 ust. 1 Konstytucji doszło przez uznanie go za wykreślonego z rejestru *ex lege*, tj. „bez wydawania w tym zakresie orzeczenia sądu”.

4.4. Odnosząc się do powyższych zarzutów Trybunał przypomina, że, skuteczne zakwestionowanie pominięcia prawodawczego wymaga od podmiotu inicjującego postępowanie przed Trybunałem wyjątkowej staranności i zaangażowania (zob. postanowienie z 2 grudnia 2014 r., sygn. SK 7/14, OTK ZU nr 11/A/2014, poz. 123, z 2 września 2002 r., sygn. K 17/02, OTK ZU nr 5/A/2002, poz. 68 i z 11 grudnia 2002 r., sygn. SK 17/02, OTK ZU nr 7/A/2002, poz. 98). Stawiane w skardze konstytucyjnej zarzuty dotyczące pominięcia ustawodawczego muszą być precyzyjne i nie mogą polegać – tak jak w analizowanej sprawie – na wskazaniu, że kwestionowany przepis nie zawiera konkretnej regulacji, której istnienie zadowalałoby skarżącego (zob. wyrok TK z 19 listopada 2001 r., sygn. K 3/00, OTK ZU nr 8/2001, poz. 251). Z kolei zarzut „zaniedbania” przeprowadzenia przez sąd właściwego postępowania przenosi ciężar rozważań na płaszczyznę stosowania prawa, która pozostaje poza zakresem działania Trybunału Konstytucyjnego. Trybunał jest „sądem prawa”, a nie „sądem faktów”, dlatego stosowanie prawa, choćby nawet błędne, nie podlega badaniu przez Trybunał Konstytucyjny. Zarzut podniesiony w piśmie procesowym z 29 czerwca 2020 r. nie został natomiast w ogóle uzasadniony.

W tym stanie rzeczy Trybunał stwierdza, że skarżący nie wyjaśnił, w jaki sposób zakwestionowany art. 9 ust. 2a up.w.u.KRS narusza wynikające z art. 45 ust. 1 Konstytucji prawo do sprawiedliwego i jawnego rozpatrzenia sprawy.

5. Zarzuty naruszenia pozostałych praw skarżącego są natomiast oczywiście bezzasadne.

5.1. Odnośnie zarzutu naruszenia praw skarżącego wynikających z art. 64 ust. 1 Konstytucji należy zauważyć, że o prawach majątkowych podmiotów takich jak skarżący nie traktuje zakwestionowany w skardze art. 9 ust. 2a, lecz art. 9 ust. 2b p.w.u.KRS. To bowiem ten przepis stanowi o tym, że z dniem 1 stycznia 2016 r. Skarb Państwa nabywa nieodpłatnie z mocy prawa mienie podmiotów, o których mowa w ust. 2a, a zatem to pod adresem tego przepisu, a nie art. 9 ust. 2a p.w.u.KRS skarżący winien formułować zarzuty naruszenia jego praw wynikających z art. 64 Konstytucji. Wprawdzie – co podkreśla skarżący – art. 9 ust. 2b p.w.u.KRS był już przedmiotem merytorycznej oceny Trybunału Konstytucyjnego w sprawie o sygnaturze P 13/18, jednak zapadły w tej sprawie wyrok (z 11 grudnia 2019 r., OTK ZU A/2019, poz. 68) dotyczy niekonstytucyjności tylko normy wyrażonej w zdaniu trzecim tego przepisu. W uzasadnieniu tego orzeczenia Trybunał wskazał, że art. 9 ust. 2b p.w.u.KRS zawiera cztery normy prawne, z których każda może być przedmiotem odrębnej kontroli.

5.2. W kwestii zarzutu naruszenia wolności zrzeszania się, w tym zrzeszania się w związkach zawodowych, organizacjach społeczno-zawodowych rolników oraz w organizacjach pracodawców (art. 58 ust. 1 i art. 59 ust. 1 i 4 Konstytucji) należy zauważyć, że zaskarżony przez skarżącego przepis określa jedynie skutek niezłożenia w terminie wniosku o wpis do rejestru. W żaden sposób nie odnosi więc się do tworzenia, funkcjonowania i organizacji takich podmiotów jak skarżący, a także do prawa decydowania przez ich członków o zakończeniu działalności.

6. Trybunał zauważa także, że w piśmie procesowym, stanowiącym odpowiedź na zarządzenie sędziego Trybunału w sprawie usunięcia braków formalnych skargi, skarżący wskazał nowe wzorce kontroli dla zaskarżonego art. 9 ust. 2a p.w.u.KRS (art. 2, art. 12, art. 20, art. 22 i art. 46 Konstytucji). Trybunał stwierdza, że rozszerzenie podstaw skargi nastąpiło już po terminie wniesienia skargi, wynikającym z art. 77 ust. 1 u.o.t.p.TK.

Powyższe okoliczności są – zgodnie z art. 64 ust. 4 pkt 1 i 3 u.o.t.p.TK – podstawą odmowy nadania rozpatrywanej skardze konstytucyjnej dalszego biegu.

W tym stanie rzeczy Trybunał Konstytucyjny postanowił jak w sentencji.

POUCZENIE

Na podstawie art. 61 ust. 5 u.o.t.p.TK skarżącemu przysługuje prawo wniesienia zażalenia na powyższe postanowienie w terminie 7 dni od daty jego doręczenia.